

LOTTA-SOFIA SAAHKO

KOTI KULTTUURIEN VÄLISSÄ

TAMMI

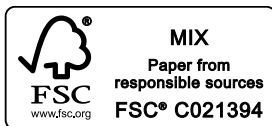
LOTTA-SOFIA SAAHKO

**KÖTI
KULTTUURIEN
VÄLISSÄ**

TAMMI

HELSINKI

© Lotta-Sofia Saahko ja Tammi 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3835-7
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

ESIPUHE	7	Rintaliivit	81
		Oma näytelmä	83
SAKSA	11	Perhepalaveri	86
Ensimmäinen muutto	13		
Lentokoneessa	17	KIINA	89
”Ne suomalaiset”	20	Düsseldorf – Shanghai	91
Nikolaus-päivä	24	<i>Hello bello</i>	93
Ensimmäinen joulukuukokous Saksassa	26	Sun FeiFei	98
Runebergintorttuja ja laskiaispullia	28	Uusi koulu	100
Kyyhkysen ja Frau Finken	30	Sammakko jääkaapissa	103
<i>Karneval</i>	34	Teatterikerho	107
Taiteellinen lapsi	38	Paras kaveri	109
Oikeankielinen kirja	41	Balettia ja kiinalaista tanssia	112
Sauna	44	Paistettuja kavereita	116
<i>Maibaum</i>	48	Kiinan tunnilla	119
Kirosanoja	52	Kiltti tyttö	123
Liina ja Lidia	54	Banaaneja	127
Esiteelmä	59	PingPing	130
Tylypahka	62	Uusi projekti	133
Uusi koulu	65	Ulkosuomalaisten leiri	137
Mona, Lara ja Jojo	68	Disko	144
Tyttöjengi	71	Paluu Kiinaan	148
Maailmanmestaruus	74	Sitten minä vain katoan	152
Uusi tyttö	78	Rapuillallinen	155
		Viimeinen iltarukous	161

Uusi kampa	163	SUOMI	265
Feikkitori	166	Maisteriopinnot	267
PingPingin kohtalo	171	Liina pääsee lavalle	269
Tanssikurssi	174	Takaisin tarinoiden maailmaan	273
Putkimiehet	182	Muna ja hima	278
Baarissa	186	Baletti	280
Kiinalainen uusivuosi	192	Terapia	283
Terapeutti	198	Jermo	287
Expo ja Fukushima	203		
Kampaajalla	206	ENGLANTI	293
18-vuotislahja	209	Lontooseen	295
Valkoinen apina	211	<i>Third Culture Kids</i>	300
		Oliver	304
SUOMI	215		
Paluu kotimaahan	217	EPILOGI	311
Ylioppilaslakki	224		
Retorisia keinoja	232	LIITTEET	317
Suomen talvi	237	Mitä opin <i>Third Culture Kids</i>	
Fuksivuosi	243	-kirjasta	319
Viestinnän immateriaalioikeus	247	Kysymyksiä ja vastauksia	331
		45 merkkiä siitä, että olet	
PUOLA JA SAKSA	251	kolmannen kulttuurin lapsi	339
Hashtagit	253	Lotan asuinpaikat	343
<i>Wesołych Świąt</i>	259	Pikku-Lotan kirjasuosituksia	345
Takaisin Saksaan	262	Tervehdys Lotan äidiltä	347
		Kiitokset	349

ESIPUHE

Jos toisten elämät ovat kirjoja, omani on novellikokoelma.

– Margarita Montimore

Edessäni on pannullinen mustaa teetä sekä kulhollinen suolakaloja. Minusta alkaa tuntua kuin olisin matkalla jonnekin. Olen elämäni aikana ehtinyt syödä monta pussillista suolakaloja ja juoda monta pahvikupillista kitkerää mustaa teetä, sillä nämä ovat lentomatkojen tavalliset eväät. Mutta nyt en matkusta minnekään vaan istun kahvilan muhkeassa nahkatuolissa ja salakuuntelen toisten asiakkaiden keskusteluita.

”Entä mistä olet kotoisin?” viereisen pöydän nuori mies kysyy toiselta. Onneksi kysymys ei ole suunnattu minulle. Se nimittäin saa niskakarvani oitis pystyyn. Sen kuullessani alan miettiä paniikissa, koskeeko kysymys kansallisuuttani, syntymäpaikkaani, nykyistä asuinpaikkaani vai vanhempieni kotia. Ja näiden paikkojen lisäksi olen asunut yli kolmessakymmenessä muussakin osoitteessa.

Lisään teeheni kauramaitoa ja sokeria ja hörppään. Harmittaa, että joudun vastaamaan niin yksinkertaiseen kysymykseen niin monimutkaisesti. Olisipa minunkin vastaukseni itsestään selvä eikä poikkeaisi niin paljon muiden vastauksista.

Amerikkalainen sosiologi Ruth Useem kehitti vuonna 1950 termin *third culture kid*, kolmannen kulttuurin lapsi. Sillä hän tarkoitti niin sanottuja ekspatriaattilapsia, jotka ovat kasvaneet muualla

kuin vanhempiensa tai jommankumman vanhempansa kotimaassa, tavallisesti vanhempien työn vuoksi. Kolmas kulttuuri viittaa lapsen itse luomaan kulttuuriin, joka koostuu yhdistelmästä vanhempien kotimaan ja perheen uuden asuinmaan tai asuinmaiden kulttuuria. Alun perin termillä viitattiin lähinnä diplomaattien tai sotilaiden lapsiin, mutta nykyään ulkomaankomennukset ja ulkomailla työskentely omasta tahdosta ovat monilla muillakin aloilla tavallisia. Lisäksi myös muun muassa maahanmuutto ja pakolaisuus aiheuttavat tilanteita, joissa perheet asuvat muualla kuin itselleen tutussa kulttuurissa.

Itselleni kolmannen kulttuurin lapsen käsite on ollut käänteentekevä. Ennen en osannut puhua taustaani liittyvistä tunteista, koska asialle ei ollut sanoja. Tiesin, että minulla oli etenkin teini-iässä rankkaa, ja se liittyi jotenkin siihen, että olimme muuttaneet isäni työn vuoksi monta kertaa maasta toiseen. Sitten aikuisena silmiini osui Facebookista artikkeli ”31 Signs You’re a Third Culture Kid”, joka listaa kolmannen kulttuurin lapsen tyypillisimpiä kokemuksia (se löytyy myös tämän kirjan liitteistä). Artikkelin järkytti minua. Itketti ja ihmetytti. Kuinka oli mahdollista, että tuo lista oli niin täsmällinen kuvaus omasta elämästäni? Olin aina ajatellut, ettei kukaan voi ymmärtää minua, mutta nyt koin, että joku olikin katsonut syvälle sieluuni. Alkujärkytyksen jälkeen oloni helpottui sitä enemmän, mitä tarkemmin lukemaani mietin. Kokemukseni sai nimen ja tajusin, etten olekaan yksin. Tämän oivalluksen myötä opin ymmärtämään omaa tarinaani.

Ei ole kauan siitä, kun pappani kertoi minulle elämästään Karjalan evakkona. Kirjoitin silloin hänen tarinansa ja tunteensa kansien väliin. *Papan kanssa kahvilla* -kirjasta saamani palaute kertoi, ettei pappanikaan ollut yksin ja että lukijat olivat saaneet hänen tarinastaan vertaistukea.

Niinpä päätin, että nyt on aika kertoa minun oma tarinani. Sehän ei kerro yksin minusta – globalisaation myötä Suomessa ja maailmalla on yhä enemmän kaltaisiani lapsia, nuoria ja aikuisia, jotka elävät kulttuurien välissä.

Aivan hiljattain kysyin vanhemmiltani, miksi he eivät taistelleet sen puolesta, ettei meidän olisi tarvinnut muuttaa maasta toiseen. He katsoivat minua silmät pyöreinä ja vastasivat:

”Koska se oli upea mahdollisuus! Olimme aina haaveilleet ulkomaan seikkailusta ja saimme mahdollisuuden toteuttaa sen!”

Toivoisin, että olisin jo pienenä lapsena osannut nähdä muutot seikkailuna. En kuitenkaan halua valittaa elämäni ongelmista tai syyttää vanhempiani vaikeasta nuoruudestani. Vanhemmillani oli hieno mahdollisuus lähteä ulkomaille, ja olen onnellinen siitä, että he toteuttivat unelmansa. Perheeni myös tarjosi minulle vaihtuvissa asuinmaissa kosolti turvaa ja läheisyyttä, ja olen aina ollut heidän kanssaan todella läheinen.

Silti en oikeastaan toivoisi perheeni lukevan tarinaani – enkä kenenkään muunkaan, joka tuntee minut. Käsittelen kirjassani asioita, joita en ole vielä koskaan sanonut ääneen. Tapahtumat ja omat tunteeni olen kuvannut mahdollisimman rehellisesti. Joten jos tunnet minut, laske kirja alas nyt!

Kun minulla oli vaikeaa, tarinat olivat pelastukseni. Nyt haluan kertoa oman tarinani. Lapsuudessani oli onneksi myös paljon pysyvyyttä ja turvallista elämää varsinkin, kun olin pieni ja asuimme Saksassa. Mutta pohjimmiltaan tarinani kertoo muuttamisen raskaudesta. Se on selviytymistarinani. Toivon, että kirjasta on apua muillekin. Haluan antaa expatriaattivanhemmille mahdollisuuden ymmärtää, mitä lapsen mielessä voi tapahtua silloin, kun koti ei ole vanhempien omassa kulttuurissa ja ympäristössä. Haluan antaa expatriaattilapsille mahdollisuuden samaistua kokemuksiini, sillä

itse luulin aivan liian pitkään, että vain minä tunsin pelkoa ja ulkopuolisuutta eri kulttuureissa. Luulin, että kokemukseni oli ainutkertainen. Haluan myös muistuttaa kaikkia siitä, miten tärkeitä intohimon kohteet ja unelmat ovat – uskon, että ne olisivat kyenneet pelastamaan minut, jos olisin lapsena pitänyt omistani kiinni. Nyt jälkikäteen osaan sanoa, miten olisin voinut ratkaista monet elämäni pulmat. Toivottavasti ratkaisuistani on apua lukijoille, joiden koti on kulttuurien välissä!

Ehkä sinun ei tarvitsekaan muuttua. Ehkä sinun pitää ainoastaan luopua kaikesta siitä, mikä ei ole ominta itseäsi. Silloin voit vihdoinkin olla se, joka sinun oli alun perin tarkoituksin olla.

– Paulo Coelho

Rakkaudella

Lotta ♥

SAKSA

ENSIMMÄIDEN MUUTTO

1990-luvun alussa, kun Suomessa oli talouslama, isäni lähti insinööriksi valmistumisen jälkeen Saksaan kesätöihin. Ei mennyt kauankaan, kun hän jo palasi noutamaan perheensä mukaan. Minä olin tuolloin kaksivuotias. Olen kuullut tämän tarinan niin usein, että tuntuu kuin muistaisin tapahtumat itse. Äiti ja isi pakkasivat autoon pienen omaisuutemme ja kaksi lasta, minut ja puolivuotiaan veljeni Santun. Ennen kuin ajaisimme Helsingin satamaan, poikkeaisimme vielä Valkeakosken mummolaan hyvästelemään mummon ja papan. Siellä meitä odottaisivat keitetyt tilliperunat, itse tehdyt lihapullat, ruskea kastike, ruisleipä sekä piirakka oman pihan raparpereista. Siinä luulisi olevan riittämiin syitä ilahtua, mutta kun kurvasimme mummolan pihaan, minäpä en suostunutkaan nousemaan autosta. Kun ensin äiti ja isi ja sitten mummo ja pappa yrittivät houkutella minua autosta sisälle mummolaan, minä tarrauduin kaksin käsin kiinni lastenistuimeeni ja sanoin päättäväiseen sävyyn:

”En tule. Minä lähden Saksaan.”

Vaikka enhän minä kaksivuotiaana voinut mitenkään ymmärtää, mikä se Saksa oli.

Ensimmäinen muistoni on leikki Saksan-naapurimme kanssa. Olin hiukan alle kolmevuotias, ja uudella asuinalueella oli rakennustyömaan reunassa suuri kasa multaa. Se näytti jännittävältä, joten tietenkin kapusin kasan huipulle. Pian multakasa muuttui mielessäni korkeaksi vuoristoksi ja minä pieneksi kissaksi, jonka omistajat olivat hylänneet keskellä yötä. Etsin tietä kotiin, mutta maailma oli pienelle olenolle liian suuri ja pelottava. Äkkiä kuulin takaani ääniä. Siellä seisoj ruskeatukkainen tyttö punaisissa haalareissa ja puhui minulle jotain, mitä en ymmärtänyt. Kun hän katsoi minua kysyvästi, ojensin pieniä tassujani ja vastasin ”miau”. Pian hän jahtasi minua haukkuen, ja lopulta kissasta ja koirasta tuli ystävät ja vuoristosta heidän kotinsa. Lapsina emme tarvinneet ystävyystyöksemme muuta kuin mielikuvitusta; yhteinen kieli ei ollut ollenkaan välttämätön.

Muutamana viikkoa kuluttua aloitin Saksan Steinfurtissa päiväkodin, sillä molemmat vanhempani kävivät päivisin töissä. Isi oli töissä suomalaisella paperitehtaalla, joka valmisti päällystettyä paperia, josta puolestaan syntyi pahvimukeja ja pakastepakkauksia. Äiti koulutti ihmisiä käyttämään erilaisia tietokoneohjelmia ja teki lisäksi käännoistöitä.

Ensimmäistä päiväkotipäivää edeltävänä iltana piirsin kuvaa perheestämme. Äitini kasvot olivat pyöreät, aivan O-kirjaimen muotoiset. Hänellä oli olkapäille ulottuva tumma, suora tukka ja niin kirkkaan siniset silmät, että ne näyttivät puukynillä värityiltä. Isi oli todella pitkä, ja hänen päänsä muistutti enemmän I-kirjainta. Isillä oli sylissään Santtu-vauva. Yhtäkkiä äiti käski laittaa tussin pois, vaikka piirrokseni ei ollut vielä valmis.

”Nyt opetellaan saksaa”, hän sanoi. Minä suoristin selkäni ja seurasin äitiä tarkasti. Tiesin jo, että Saksassa ihmiset puhuivat eri tavalla kuin koti-Suomessa, ja olin aina valmis oppimaan uutta.

”Hallo”, äiti kyykistyi eteeni. ”Hallo tarkoittaa samaa kuin moi. Sano hallo.”

”Hallo”, minä toistin, äiti nyökkäsi ja minä ilahduin. Pian puhuisin saksaa!

”Opetä vielä jotain”, pyysin innokkaana.

”*Ich heiße Lotta*”, äiti lisäsi. Yritin pitää kaiken mielessäni ja päätin hyödyntää oppimaani heti kun siihen tulisi tilaisuus.

Seuraavana aamuna söimme aamiaiseksi mannapuuroa, ja sitten äiti puki minulle päälle röyhelöisen merimiesmekon, aivan kuin olimme menossa juhliin. Hän oli ottanut aamupäivän vapaaksi töistä viedäkseen minut päiväkotiin.

”Hallo”, minä harjoittelin auton takapenkillä. ”Hallo äiti!”

”Äiti on *Mama*”, äiti sanoi.

Päiväkoti oli pitkä tiilirakennus. Päiväkodin täti, joka otti minut hoiviinsa, oli iloinen ihminen. Hän esitteli äidille ja minulle ryhmähuoneen, joka sijaitsi päiväkodin pitkän käytävän päässä. Sen huonekalut olivat värikkäitä ja pikkuruisia. Muut lapset yrittivät puhua minulle, vaikken ymmärtänyt, mitä he sanoivat. Pian he antoivat periksi. Äiti ilmoitti minulle, että hän oli kertonut päiväkodintädille mitä tehdä jos saisin astmakohtauksen, ja sitten hän lähti töihin. Aamu kului toisia lapsia seuraten ja päiväkodin tiloja ihmetellen. Pian huomasin, että muut tytöt olivat pukeutuneet toisin kuin minä. Tytöt käyttivät puuvillahousuja, joissa oli eläinten kuvia. Tuollaiset minäkin haluaisin! Minua alkoi harmittaa. En ymmärtänyt, mitä toiset puhuivat, ja lisäksi näytin aivan erilaiselta. Hyi, tyhmä mekko! En varmaan koskaan saisi ystäviä! Päiväkodin nurkassa oli pehmeällä patjalla värikkäitä tyynejä ja pehmoeläimiä, ja kaivauduin sinne murjottamaan. Mutta pian eteeni tuli uusi ongelma.

”Pissavessa?” kysyin tädiltä, jonka luokse äiti oli jättänyt minut. Täti hymyili minulle ja taputti päätäni. Yritin uudestaan. ”Pissavessa”,

pyysin. Tällä kertaa täti tuntui ymmärtävän, nousi tuoliltaan ja tallutti minua olkapäistä huoneen halki. Hetken päästä tajusin istuvani askartelupöydän ääressä. Täti hymyili, antoi minulle kynän käteen ja palasi takaisin muiden hoitajien luokse. Pian tunsin housujeni kastuvan. Minua nolotti. Miksi täällä Saksassa ei ollut vessoja? Yritin istua niin, ettei kukaan näkisi miten oli käynyt, mutta ei kestänyt kauan, kun hoitajat äkkäsivät onnettomuuteni. Yllätyksekseni he eivät pahastuneet vaan toivat minulle uudet vaatteet. Sain vaaleanpunaisen villapaidan ja jalkaani violetit puuvillahousut, joissa oli planeettoja ja tähtiä. Niiden tyyli muistutti toisten tyttöjen housuja. Olin tyytyväinen.

”Lotta?” Käännyin ympäri ja näin äitini päiväkodin käytävällä. ”Minulle soitettiin, että sinulle kävi pieni onnettomuus.” Tuskin kuulin mitä äiti sanoi. Juoksin hänen luokseen niin nopeasti kuin pystyin, kiedoin pienet käsivarteni hänen ympärilleen ja itkin niin, että sain tuskin henkeä.

”En edes tiedä, miksi itken”, nikottelin nyhkytysten välissä. ”Olen niin onnellinen.”

Kotona selitin äidille, ettei päiväkodissa ollut pissavessaa.

”Voi kauhistus! Tämä on minun syytäni, minun olisi pitänyt opettaa sinulle se sana. Vessa on *Toilette*.”

”En osaa sanoa noin”, valitin. Äiti pohti hetken ja sanoi sitten:

”*Ich muss Pipi machen. Pipi machen* tarkoittaa pissahätää.”

”*Pipi machen*”, minä toistin.

Seuraavana päivänä osasin ilmaista pissahätäni oikein ja ajoissa, eikä onnettomuuksia enää sattunut. Sen sijaan minulle tuli hyvin pian ikävä hienoja avaruushousuja, sillä asuni poikkesi taas muiden lasten vaatteista. Kolmantena päivänä mieleeni juolahti idea. Vessa oli minulle jo tuttu paikka, mutta tällä kertaa minulla ei ollut hätä vaan menin suoraan lavuaarille. Avasin hanan ja täytin

molemmat kämmneni vedellä. Sitten kaadoin vedet housuilleni. Tuota pikaa sain uuden asun, ja vähän ajan päästä äiti tuli hakemaan minut.

”Etkö muistanut, miten kysytään vessaa?” äiti kysyi. Minä en vastannut. Tietenkin muistin, ja olin vain muutamassa päivässä oppinut ymmärtämään paljon muitakin saksan sanoja, mutta ei äidin tarvinnut sitä tietää.

Kun vielä kahden viikon kuluttuakin äiti sai päiväkodista joka päivä puhelinoiton ”onnettomuuteni” vuoksi, hän alkoi huolestua. Kuuntelin vierestä, kuinka äiti keskusteli hoitajan kanssa normaalia pidempään. En ymmärtänyt keskustelun sisältöä, mutta kiinnitin huomiota siihen, että äiti äänsi nimeni eri tavalla kuin päiväkodin tädit ja kaverit.

”Sanot sen väärin”, huomautin äidille auton takapenkiltä. ”Täällä nimeni ei ole Lotta, vaan Lo-thaa.”

Tapani mukaan livahdin vessaan taas seuraavanakin päivänä. Olin jo kahdesti saanut käyttööni avaruushousut ja toivoin, että hoitajat olisivat ehtineet pestä ne, jotta saisin ne taas. Kurotin avaamaan kylmävesihanaa ja roiskin vettä housuilleni. Silloin huomasin silmäkulmastani, kuinka vessan ovi avautui. Sisään astui hoitaja, jonka kanssa äiti oli edellisenä päivänä puhunut.

Se oli viimeinen kerta, kun sain käyttää avaruushousuja.

LENTOKONEESSA

”Luemmeko vielä iltasadun vai jännittääkö matka liikaa?” isi kysyi illalla.

”Äää”, Santtu huusi. Paljon muuta hän ei vielä osannut sanoa.

”Onko teillä toivetta?” isi kysyi. Vilkaisin kirjapinon kiiltäviä avaamattomia teoksia. Niiden alta pilkisti paljon kärsineemmän näköinen ohut pahvilehtinen. Santtu ja minä sanoimme yhteen ääneen:

”Miinan ja Manun joulu!” Tai ainakin kuvittelin Santun sanoen niin.

Isi huokaisi teatraalisesti, mutta hänen silmänsä vilkahtivat veikeästi. Äiti nauroi toisesta huoneesta: ”Timo, miksi edes kysyt?”

”Meidän on ehkä ostettava uusi painos Suomesta, tämä hajoaa käsiin”, isi kommentoi.

”Tarvitsetko enää kirjaa ollenkaan, etkö osaa sen jo ulkoa?” äiti ihmetteli ja astui olohuoneeseen. Sitten he lausuivat yhteen ääneen:

”Oli varhainen jouluaattoaamu. Miina ja Manu nukkuivat vielä, mutta Sulo-eno oli jo ylhäällä ja keitti lapsille juuri aamupuuroa.”

Olimme veljeni kanssa aivan koukussa tuohon tarinaan. Santtu nauroi joka kerta, kun Manu tippui veteen, ja minä rakastin joulusaunaa, jouluateriaa ja sitä, kuinka joulupukki saapui ikkunan alle poroineen. Se kuulosti taianomaiselta! Ja äiti sanoi, että mummon ja papan luona Suomessa sataisi yhtä paljon lunta kuin Miinalla ja Manulla!

Vihdoin ja viimein koitti joululoman ensimmäinen aamu. Muutamaa kuukautta aiemmin en ollut ehtinyt hyvästellä isovanhempiani, koska minulla oli niin kiire Saksaan, mutta nyt odotin vatsa täynnä perhosiä, että pääsisin ”mummon ja papan Suomeen”. Muistin mummon ja papan, mutta muuten Suomi oli jo hieman päässyt unohtumaan. Äiti kertoi, että siellä olisi lunta ja mummo paistaisi samanlaisen joulukinkun kuin Sulo-eno. Mikä ihmeellinen paikka!

”Joko me pian lähdemme mummon ja papan Suomeen?” huusin rynnätessäni portaat alas.

”Tänään lähdemme! Varo, ettet kaadu.” Isi nosteli matkalaukkuja eteiseen.

”Santtu, miksi sinä olet vielä pyjamassa? Pue vaatteet päälle! Me lähdemme ihan kohta mummon ja papan Suomeen!”

”Tänään Lotta ja Santtu matkustavat lentokoneessa”, isi iloitsi. Olimme tulleet Saksaan autolla, ja tänään me molemmat lentäisimme ensimmäistä kertaa.

”Santtu lentää jo ennen kuin oppii kävelemään”, äiti nauroi.

”Me myöhästymme lentokoneesta, ellet pian pue vaatteita päälle”, komensin pikkuveljeäni, joka ei vielä osannut pukeutua itse.

”Älä nyt, Lotta”, isi sanoi. ”Kyllä me ehdimme.” Mutta minun oli päästävä lentokoneeseen välittömästi, mieluummin ennemmin kuin myöhemmin.

Muutaman tunnin päästä olimme viimein lentokentällä. Se oli suuri, jännittävä paikka. Kentällä näkyi kiireisiä miehiä pienine matkalaukkuineen sekä iloisia perheitä selkäreppuineen. Isi osti kaupasta kolmion muotoista suklaata ja äiti testasi hajuvesiä. Minäkin sain ranteelleni suihkauksen vaaleanpunaisesta pullosta. Nuuhkin sitä koko matkan ajan. Se tuoksui aivan samalta kuin minusta tuntui, herkullisen jännittävältä ja sykähdyttävän makealta. Vähän ajan päästä astuin ensimmäistä kertaa lentokoneeseen. Jo kävellessäni kapeita käytäviä pitkin kuulin tuttuja sanoja. Olisin halunnut pysähtyä tarkkailemaan tilannetta, mutta isi hätyytti minua eteenpäin, paikkamme olivat lentokoneen takaosassa. En olisi malttanut istua paikallani, kun lentokone lähti liikkeelle ja nousimme maasta pilvien yläpuolelle. Kun turvavyömerkin valo vihdoin sammui, hyppäsin paikaltani kuin ampiaisen pistämänä ja marssin käytävää pitkin lentokoneen etuosaan. Mistä kuulemani tutut sanat olivat kantautuneet? Silloin iäkäs punatakkinen rouva kumartui luokseni ja kysyi:

”Mitäs pikkuneiti etsii?”

Tuskin uskoin kuulemaani. Minä ymmärsin naisen puhetta! Vastasin innokkaasti:

”Minä menen mummon ja papan Suomeen.”

”Voi kuinka kiva. Matkustatko äitisi ja isäsi kanssa?”

”Joo, äidin ja isin ja pikkuveljen. Pikkuveljeni nimi on Santtu. Santtu on yksi, ja minä olen näin paljon.” Näytin kolmea sormea. Takaani kuului hihitystä. Käännyin ympäri. Nuori pariskunta oli seurannut puhettani.

”Moi, minä olen Lotta. Minä lennän tänään lentokoneella”, sa-
noin heille.

”Hei, Lotta”, he vastasivat ja hymyilivät minulle leveästi. ”Kävitkö Saksassa lomalla?”

”Ei. Minä asun Saksassa, Steinfurtissa. Siellä käyn *Kindergartenia*. Nyt menen mummon ja papan Suomeen.”

”Vai että mummon ja papan Suomeen?” mies toisti.

”Joo. Siellä on joulu.”

Näin jatkoin käytävän päästä päähän ja esittäydyin ja juttelin joka ikiselle matkustajalle. En voinut uskoa, että lentokone oli täynnä ihmisiä, jotka puhuivat samaa kieltä kuin minä! Joulun taika oli jo alkanut.

”NE SUOMALAISET”

Kun olin nelivuotias, muutimme jälleen. Isin firma oli avannut uuden tehtaan kaupunkiin nimeltä Jülich, ja he halusivat isin vastamaan tuotannosta. Olimme käyneet tutustumassa uuteen kotiimme muutamaa kuukautta aikaisemmin, kun edellinen perhe vielä asui

siellä. Talo sijaitsi Jülichin ulkopuolella peltojen välissä kylässä nimeltä Barmen, ja sen takana oli pieni puro ja suuri metsä. Meidän kotimme olisi neliosaisen tiilisen rivitalon ensimmäinen asunto. Vierailulla sain valita itselleni huoneen, jossa silloin asui vielä ikäise- ni tyttö, ja huoneessa oli kerrossänky, jossa oli liukumäki sekä suuri määrä pehmoeläimiä.

”Odotatteko te muuttoa Jülichin?” äiti kysyi Santulta ja minulta muuttoa edeltävänä iltana. Minä kohautin olkapäitäni:

”Jos te muutatte, minäkin muutan.”

Mutta kyllähän minä odotin uutta huonettani, joka oli niin paljon hienempi kuin edellinen, jonka olin jakanut Santun kanssa. Seuraavana päivänä jouduin kuitenkin pettymään, sillä kerrossänky, liukumäki ja pehmoeläimet olivatkin kadonneet huoneesta. Se oli aivan tyhjä! Melkein halusin muuttaa takaisin Steinfurtiin. Toisaalta uudessa talossa oli suuri piha, terassi ja iso kylpyhuone, jonka nurkassa oli tilava kolmion muotoinen kylpyamme. Äiti sanoi, että suomalaisissa kodeissa ei ollut kylpyammeita, ei ainakaan niin isoja.

”Te voitte mennä ulos, me selviämme isin kanssa”, äiti sanoi kantaessaan muuttolaatikkoa sisälle. ”Tällä kadulla asuu kuulkaa paljon lapsiperheitä.” Minä olin välittömästi valmis seikkailemaan, mutta Santtua ujustutti. ”Ota jalkapallo mukaan”, äiti lisäsi, ”näin kadulla poikia.”

Puin takin päälle ja marssin ulos. ”Moi, minä olen Lotta. Mitkä teidän nimenne ovat?” kysyin pojilta saksaksi ja ojensin kättäni, kuten olin nähnyt aikuisten tekevän. Pojat näyttivät hämmentyneiltä.

”Niklas”, kiharapäinen vastasi, ”ja tuo on Manuel.”

”Minä olen Suomesta. Tuo on veljeni Santtu. Tai oikeasti hänen nimensä on Santeri, mutta me kutsumme häntä Santuksi. Santtu tykkää pelata jalkapalloa, tykkäättekö tekin?”

”Mikä ihmeen nimi se on? Sandro?” Manuel katsoi Niklasia ja purskahti nauruun. Kurtistin kulmiani. Nauroiko hän veljelleni?

”Me olemme suomalaisia, ja se on suomalainen nimi”, minä sain napakasti. ”Santtu. Ei se niin vaikea ole.”

Lähellä ovi aukesi, ja tiilitalosta astui ulos lyhyt, pyöreäposkinen nainen. Hänellä oli vaaleanruskea tukka ja leveä hymy.

”Manu, Niki, oletteko tutustuneet niihin suomalaisiin?” Hän sanoi *ne suomalaiset* kuin se olisi jokin virallinen nimitys.

”Santo”, pojat toistivat. Sitten Niklas nappasi Santulta jalkapallon ja potkasi sen Manuelille. ”Santo, osaatko sinä pelata?”

Maanantaina aloitimme päiväkodin, saman, jota myös Niklas ja Manuel kävivät. Päiväkoti oli nimetty Sankt Martinin eli Pyhän Martin mukaan. Jo ensimmäisenä päivänä päiväkodin johtaja kertoi meille tulevista Sankt Martinin juhlista marraskuussa.

”Silloin askartelemme lyhtyjä ja kylässä järjestetään Sankt Martinin kulkue, jolloin kävelemme ja laulamme hänen kunniakseen.”

”Voisitko muistuttaa meille, kuka Sankt Martin nyt olikaan?” äiti kysyi varovasti. Johtajan ilme synkkeni.

”Ai niin, te ette ole täältä kotoisin”, hän sanoi kylmästi. ”Tiedoksenne, että käymme lasten kanssa torstaisin kirkossa. Ja ruoat ilta-päivälapsille tilaamme läheisestä luostarista.”

Uusi päiväkotikoti oli kiva. Lauluissa kiitimme maapallosta ja taivaasta ja auringosta ja kuusta. Tarinoissa esiintyi usein ystävällinen mies nimeltä Jeesus. Oli myös mukavaa askarrella paperilyhtyjä Martinin kunniaksi.

”Lyhdyt ovat mustaa pahvia ja niissä on värikkäitä ikkunoita silkkipaperista. Ikkunat ovat tähden muotoisia”, kerroin kotona.

”Minun *Laternessa* on myös *Mond*”, Santtu sanoi ylpeänä.

”Kuka olen, ellen ole suomalainen?”

Lotta on kaksivuotias, kun hänen perheensä muuttaa Saksaan, ja teini-iässä matka jatkuu Kiinaan. Hänen elämänsä on seikkailua eri kulttuureissa, mutta myös kipeät ulkopuolisuuden tunteet tulevat tutuiksi. Siitä Lotta on varma, että Suomi on maailman paras maa – kunnes perhe palaa Suomeen, ja hän huomaa, ettei sovikaan joukkoon. Minne hän oikeastaan kuuluu?

Koti kulttuurien välissä on rehellinen ja inspiroiva kertomus kodin etsimisestä mutta myös perheen tuesta, luovuuden merkityksestä ja itsensä hyväksymisestä.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-3835-7

Kannen kuva Johanna Moskari